

A Fővárosi Ítéltábla a Gárdos, Füredi, Mosonyi, Tomori Ügyvédi Iroda (fél címe) által képviselt Raiffeisen Bank Zrt. (felperes címe) felperesnek, a dr. Rátky és Társa Ügyvédi Iroda (fél címe) által képviselt Magyar Állam alperes ellen Általános Szerződés Feltételekhez kapcsolódó törvényi vélelem megdöntése iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiuma 2015. február 10. napján meghozott 32.G.40.148/2015/8. számú ítélete ellen a felperes részéről 9. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 500.000 (Ötszázezer) forint + áfa másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A pénzügyi intézmény felperes a 2004. május 1-től 2014. július 19-ig terjedő időszakokra az általa nyújtott forint alapú és deviza fogyasztói hitelek és kölcsönszerződések esetén szerződés blankettákat, Általános Szerződési Feltételeket (ÁSZF), valamint Általános Üzleti Feltételeket (ÁÜF) alkalmazott.

A felperes keresetében a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Tv.) 6. §-a és 11. § (3) bekezdése alapján annak megállapítását kérte, hogy a 2004. május 1. és 2014. július 19. napja közötti időtartamban a forint alapú és deviza fogyasztói hitel vagy kölcsönszerződéseiben alkalmazott – az elsőfokú ítélet 2-83. oldalán felsorolt – szerződéses kikötései tisztességesek és érvényesek. Állította, hogy az általa alkalmazott valamennyi kikötés megfelel a Tv. 4. § (1) bekezdés a) – g) pontjában foglalt elveknek: eleget tesznek az egyértelmű és érthető megfogalmazás, a tételes meghatározás, az objektivitás, a ténylegesség és arányosság, az átláthatóság, a felmondhatóság és szimmetria elvének.

Másodlagosan – arra az esetre, ha az elsőfokú bíróság valamely kereseti kérelem esetén nem látná megállapíthatónak a szerződési feltétel érvényességét arra a teljes időszakra, amely alatt az adott feltételt a felperes alkalmazta, hanem csak egyes időszakokra – a feltétel érvényességét ezen, egyes időszakokra kérte megállapítani.

Harmadlagosan – amennyiben az elsőfokú bíróság valamely kereseti kérelem esetén nem látná megállapíthatónak a szerződési feltétel érvényességét teljes terjedelmében, vagy valamely kamat, díj vagy költség vonatkozásában – a feltétel érvényességének az érvénytelen rész figyelmen kívül hagyásával történő megállapítását kérte.

Kérte továbbá az alperes kötelezését a perköltség megfizetésére.

Kiemelte, hogy az előterjesztett keresetben érvényesített jogról való döntés során a bíróságnak vizsgálnia kell a Törvény alkalmazhatóságát.

Kérte, hogy a bíróság a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) 8.a cikkében előírt notifikációs kötelezettség elmulasztása miatt az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 288. cikkének megsértésével megalkotott Törvény 4. §-a, 6. §-a és 7-15. §-a alkalmazását tagadja meg,

tagadja meg a Törvény 4. §., 6. §. és 7-15. §. alkalmazását arra tekintettel is, hogy a Törvény az EUMSZ 288. cikkét azért sérti, mert a törvény 4. §-a, továbbá a 11. § (1) bekezdése az Irányelv 4. cikk (1) bekezdésébe ütközik,

tagadja meg a Törvény fenti §-ainak alkalmazását tekintettel arra, hogy a Törvény az EUMSZ 49. és 63. cikkébe ütközik, mert sérti annak a letelepedés szabadságát és a tőke szabad áramlását biztosító szabályait, valamint sérti az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 17. és 47. cikkét. Ennek következményeként a keresetet a Pp. 130. § (1) bekezdés e) pontja alapján idézés kibocsátása nélkül utasítsa el, mert az alperes nem rendelkezik jogképességgel; a keresetet – annak esetleges érdemi tárgyalása esetén – utasítsa el, mert

– a felperes a Magyar Államot perelte olyan magánjogi jogviszonyokból fakadó jog érvényesítésére, amelyekben a Magyar Állam nem fél, ezért a felperes vele szemben jogot nem érvényesíthet, vele szemben kötelezettség nem terheli, és emiatt a felperes a perbeli keresetre a Pp. 3. § (1) bekezdése alapján nem rendelkezik perbeli legitimációval;

– a felperesnek nincs olyan joga, amelynek alperessel szemben való megóvása érdekében a megállapítás szükséges lenne, ezért a Pp. 123. §-ban foglalt feltételek nem állnak fenn;

– a felperes egy olyan vélelem megdöntését kívánja elérni, amely a Törvény 4. §-ának félretétele okán nem létezik.

Indítványozta a felperes, hogy amennyiben a bíróság az uniós jog tartalmának megállapításához azt szükségesnek tartja, a Pp. 155/A. § (2) bekezdése alapján a per tárgyalását függessze fel és a Pp. 155/A. § (1) bekezdése alapján kezdeményezze az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárását.

Az e tárgyban kifejtettek elutasítása esetére a Pp. 155/B. § (2) bekezdése alapján indítványozta, hogy a bíróság kezdeményezze a Törvény alaptörvény-ellenességének megállapítását az Alkotmánybíróság előtt az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. §-a alapján, és egyidejűleg a per tárgyalását a Pp. 155/B. § (3) bekezdése alapján függessze fel. A Törvény alaptörvény-ellenes, ugyanis az a jogállamiság és jogbiztonság alkotmányos elvét, a tisztességes eljáráshoz való jogot és a bírósághoz forduláshoz való jogot sérti, illetőleg korlátozza.

Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, mert álláspontja szerint a kereset tárgyát képező szerződéses kikötések egyik időállapotokra tekintettel sem felelnek meg maradéktalanul a Tv. 4. § (1) bekezdése szerinti feltételeknek.

Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 nap alatt 1.000.000 forint + áfa perköltséget.

Az elsőfokú bíróság a felperes indítványaival szemben a Törvény rendelkezéseit a jogvita elbírálására alkalmazhatónak találta. Megállapította, hogy a felperes alaptalanul vitatja az alperes perbeli legitimációját, mert a Törvény 7. §-ának (2) bekezdésében foglalt törvényi felhatalmazás azt egyértelműen megalapozza. A Magyar Állam alperes jogképes, őt a polgári jog szabályai szerint jogok illethetik és kötelezettségek terhelhetik az új Ptk. 3:405. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 3:1.§ (1) bekezdése alapján. Ebből kifolyólag fel sem merülhet a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása a Pp. 130. § (1) bekezdés e) pontja alapján vagy utóbb a per megszüntetése.

Nem vizsgálta az elsőfokú bíróság a Pp. 123. §-ában írt feltételeket sem, mert a jelen perben

előterjesztett kereset egy sui generis megállapítási kereset.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a törvény nem ütközik az EU jogába, ennek hiányában pedig a törvény rendelkezéseit nem lehet figyelmen kívül hagyni, alkalmazásukat nem lehet mellőzni.

A letelepedés szabadságának hivatkozott sérelme körében utalt az Alkotmánybíróság 34/2014. (XI. 14.) AB.számú határozatára, amely megállapította, hogy a törvény sem a tisztességtelenség tartalma, sem annak jogkövetkezményei tekintetében nem tartalmaz visszaható hatályú jogalkotást. A felperes anyagi helyzetének esetleges terheesebbé válása nem a törvény rendelkezéseire, hanem a 93/13/EGK irányelv tényleges érvényesülésére vezethető vissza, és abból – a jogszabályi feltételek fennállása esetén – szükségszerűen következnek.

A tőke szabad áramlásának hivatkozott sérelme körében is megállapította, hogy a tőkeműveletek kevésbé vonzóvá válása nem a Törvény rendelkezéseire, hanem a 93/13/EGK irányelv tényleges érvényesülésére vezethető vissza, és abból – a jogszabályi feltételek fennállása esetén – szükségszerűen következnek. A Törvény a felperest egyébként is terhelő uniós jogi kötelezettségeken túlmenően nem tartalmaz olyan előírásokat, amik a felperes szempontjából kevésbé vonzóvá tehetnek tőkeműveleteket és így a tőke szabad áramlását korlátoznák.

Nem látta indokoltnak az elsőfokú bíróság a Törvény alkalmazásának mellőzését arra hivatkozással sem, hogy az sérti a Charta rendelkezéseit. Megállapította, hogy a Törvény az uniós jog által szabályozott tényállásra vonatkozik, ezért a Chartában említett alapvető jogokat – a tagállamok széleskörű eljárási autonómiájától függetlenül – e körben is alkalmazni kell. A felperes azonban olyan gazdasági érdeke sérelmét tekinti tulajdonelvonásnak, amely kizárólag tisztességtelen egyoldalú kamat-, költség-, vagy díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötésen alapul. Az uniós és magyar jog alapján ezek a kikötések semmisek, vagyis a fogyasztó számára nem jelenthetnek kötelezettséget, a pénzügyintézet számára pedig értelemszerűen nem keletkeztethetnek jogosultságot.

Ebben a körben az elsőfokú bíróság szintén az AB fenti határozatára utalt, amely szerint a Törvény sem a tisztességtelenség tartalma, sem annak jogkövetkezményei tekintetében nem tartalmaz visszaható hatályú jogalkotást vagyis a Törvény alapján vizsgálendő szerződéses kikötések semmissége nem a Törvény, hanem az uniós és a magyar jog 2004. május 1-je óta létező tartalma alapján állapítható meg. Az elsőfokú bíróság szerint nem sérti a Törvény a Charta hatékony jogorvoslathoz és tisztességes eljáráshoz való jog rendelkezéseit sem. A Charta által biztosított jogvédelem több szempontból kiterjedtebb, mint az Egyezmény által nyújtott védelem, a hatékony jogorvoslat és tisztességes eljárás szempontjából viszont az alapelv tartalma és terjedelme a két szabályozásban megegyezik. A 34/2014. (XI.14.) AB határozat az Egyezmény rendelkezéseivel összefüggésben részletesen vizsgálta a felperesi előadással azonos tárgyú indítványokat és megállapította, hogy a Törvényben meghatározott keresetindítási határidő nem ütközik az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdésébe (AB határozat, Indokolás [162]). Az AB határozata szerint a törvény nem zárja ki, hogy a felek az eljárásban álláspontjukat előadják. Jelen pertípus esetén bár jogvesztő a határidő, a felperes a forintszerződések esetén már 2014 júliusától felkészülhetett a kereset benyújtására, a devizaszerződések esetén pedig 2014 év őszétől.

Az elsőfokú bíróság nem látta megállapíthatónak azt sem, hogy a Törvény megsérti a jogos várakozások, elvárások védelmének, a bizalom védelmének az EUMSZ 6. cikk (3) bekezdése által védett általános jogelvét. Ebben a körben az elsőfokú bíróság szintén az Alkotmánybíróság határozatára utalt, amely megállapította, hogy a Törvény sem a tisztességtelenség tartalma, sem annak jogkövetkezményei tekintetében nem tartalmaz visszaható hatályú jogalkotást, illetve azt, hogy a felperesnek ahhoz semmiképpen nem fűződhetett jogos várakozása, hogy az általa kötött fogyasztói szerződések a megkötésük idején hatályos uniós és tagállami szabályozás ellenére tisztességtelen tartalommal maradjanak fenn és menjenek teljesezésbe. Hangsúlyozta, hogy a Törvény alapján vizsgálendő szerződéses kikötések semmissége nem a törvény, hanem az uniós és magyar jog 2004. május 1-je óta létező tartalma alapján állt be.

Hivatkozott az Európai Unió Bíróságának joggyakorlatára, miszerint a jogszabályi környezet

megváltozása önmagában nem szolgálhat ilyen igény alapjául, a további feltételek (megalapozott várakozások keltése hatósági határozat, ígervény, megállapodás vagy jogalkotói magatartás révén) közül a felperes a peres eljárás során egyik meglétét sem bizonyította vagy valószínűsítette. Az uniós jog értelmezésével kapcsolatos ésszerű kétség hiányában előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését sem látta indokoltnak.

Nem tartotta alaposnak az elsőfokú bíróság a felperes arra irányuló indítványát sem, hogy a bíróság tagadja meg a Törvény alkalmazását, mert annak elfogadásával kapcsolatban Magyarország elmulasztotta az Irányelv 8.a cikkében foglalt tájékoztatási kötelezettséget. Kifejtette, hogy az Irányelv nem ír elő előzetes tájékoztatási kötelezettséget és a tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatban határidőt sem állapít meg, és nem szabályozza a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményeit sem. Az Európai Unió Bíróságának joggyakorlata (380/87. számú Enichem Base ügy 19– 24. pontok; C-235/95. számú AGS Assedic Pas-de Calais ügy 32. pont) szerint a hasonló tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó uniós előírások, ahol kizárólag a Bizottság tájékoztatása a rendelkezés célja anélkül, hogy ebből rá bármilyen egyéb eljárási jogosítvány és a tagállamokra bármilyen egyéb anyagi vagy eljárási kötelezettség származna, csak a tagállamok és a Bizottság kapcsolatát érintik. Magánfelek részére nem keletkezhetnek olyan alanyi jogokat, amelyek megsértése a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásával megvalósulna.

Nem tartotta indokoltnak az elsőfokú bíróság a Törvény 4. §-a alkalmazásának mellőzését arra hivatkozással sem, hogy a Törvény az Irányelvvvel ellentétesen a 4. cikk (1) bekezdését megsértve, kötött szempontrendszer alapján minősít egyes szerződési feltételeket tisztességtelennek. Álláspontja szerint nem a Törvény rendelkezéseiből, hanem az egyoldalú szerződés módosítást lehetővé tevő ÁSZF rendelkezések tisztességtelenségének mint jogkérdésnek a jellegéből következik, hogy ilyen esetben a szerződéskötés körülményeinek vizsgálata szükségtelen.

Az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy felperes ebben a perben nem hivatkozhat érdemben a konzultációs kötelezettség esetleges megsértésére tekintettel arra, hogy sem az EUMSZ, sem a Tanács 98/415/EK határozata nem keletkezett számára e körben egyéni jogokat, amelyeket a tagállami bíróságoknak védelemben kellene részesítenie.

Az Irányelv 4. cikk (2) bekezdésének, 5.cikkének, illetve a Mellékletben írtak sérelme tekintetében megállapította, hogy tisztességtelen, például nem világos, nem érthető, nem átlátható szerződési (üzletszabályzati) rendelkezések alapján a Fogyasztói Irányelv sem ad felhatalmazást a kamat, költség, díj egyoldalú emelésére. A Törvény 4. § (1) bekezdésének e) pontja az Európai Unió Bírósága jogértelmezésének tartalmilag egyenértékű megfogalmazását adja, ezért az összeegyeztethető az Irányelv rendelkezéseivel.

Szükségtelennek tartotta az elsőfokú bíróság az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését is.

A notifikációs kötelezettség sérelme tekintetében az elsőfokú bíróságnak ésszerű kételye nem merült fel a közösségi jogszabály, a hivatkozott Irányelv 8a. cikkének értelmezése körében.

Megállapította, hogy abban a kérdésben, hogy a Chartában, illetve az Irányelvben megfogalmazott jogelvekkel összhangban állnak-e a Törvény hivatkozott rendelkezései, fel sem merülhet az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése, hiszen a felperes nem a közösségi jog értelmezését, hanem tartalma szerint annak megállapítását kéri, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg a közösségi jog által védett alapelveknek (EBH 2005.1320. jogeset). Ezen túlmenően a jogos várakozás védelme, a tulajdonhoz való jog sérelme és az elévülés szabályai kapcsán nincs helye előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének, mert a perbeli jogvita eldöntéséhez ezek a kérdések objektíve nem szükségesek és nem is befolyásolják azt (BH 2008.304. jogeset).

Annak tisztázása érdekében, hogy a Törvényben rögzített eljárási szabályok összhangban állnak-e az Irányelvvvel – figyelemmel arra, hogy a tisztességtelenség vizsgálatának pontos tartalmát, szempontrendszerét, módját ezidáig az Európai Unió Bírósága határozataiban nem fejtette ki – a

felperes nem a közösségi jog értelmezését kérte, hanem annak megállapítását, hogy az irányadó magyar jog annak nem felel meg. Ezt viszont előzetes döntéshozatali eljárás körében az Európai Unió Bírósága nem vizsgálhatja az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikke alapján. Ugyanakkor az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a közösségi jogszabály, a hivatkozott Irányelv a tisztességtelenség vizsgálatának módja tekintetében értelmezésre nem szorul, illetve helyes alkalmazási módját illetően ésszerű kétely nem merül fel, különös tekintettel az irányelv 3. cikk (3) bekezdésében foglalt szabályozási metódusra, amely a tisztességtelenség kapcsán maga is vélelmet állít fel. A felperes által megfogalmazott kérdésekben, amelyek az Európai Unió jogának és a magyar jognak az összhangjára vonatkoznak, az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés 258. és 259. cikkében foglaltak szerint a tagállam, illetőleg a Bizottság fordulhat az Európai Unió Bíróságához, ebben az esetben az Európai Unió Bírósága a 260. cikk szerint jár el. A nemzeti bíróságnak ilyen eljárás kezdeményezésére nincs hatásköre.

Megállapította az elsőfokú bíróság, hogy az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése szükségtelen. A Törvény 17. § (3), (5)-(6) bekezdései kapcsán az Abtv. 25. § (1) bekezdésben írt feltételek nem állnak fenn, hiszen a konkrét ügy elbírálása során ezeket a szabályokat a bíróságnak nem kell alkalmazni, illetve a Törvény rendelkezései és az Alaptörvény összevetése alapján az elsőfokú bíróság nem észlelt Alaptörvény-ellenességet a Törvény 4. § (1) és (3) bekezdése, a 7. § (7) bekezdése, a 8. § (1) bekezdés, a 9. § (3) bekezdése, a 10. § (1)-(5) bekezdései, a 13. § (1), valamint a (4)-(7) bekezdései és 15. § (1), valamint (4) bekezdése és a 16. §-a tekintetében. Rögzítette, hogy a kérelem elutasításán kívül a bíróság nem köteles indokolni ezen döntését, hiszen az indítvány elutasításának indokolása azt jelentené, hogy normakontrollt végez, mivel azt kellene megállapítani, hogy egy adott jogszabály nem alaptörvény-ellenes (BH 1994.448. jogeset).

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét érdemben bírálta el és azt elutasította.

Kifejtette, hogy a bíróságnak kizárólag abban a kérdésben kellett döntenie, hogy a felperes által alkalmazott egyoldalú szerződés módosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések megfelelnek-e a Törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt elveknek. Annak a per eldöntése szempontjából nem volt relevanciája, hogy egyébként a fogyasztóra hátrányos kamat, költség vagy díj módosítására az egyes esetekben tisztességes okból, arányos mértékben került-e sor.

Kiemelte, hogy abban az esetben, ha a felperes által alkalmazott általános szerződési feltételekben, illetőleg egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltételekben a kikötött oklista meg is felelt a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet szabályainak, nem jelenti azt, hogy maguk az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételek ne lehetnének tisztességtelenek. A Kormányrendeletben írtaknak teljesen megfelelő oklista esetén is vizsgálendő ugyanis, hogy a vonatkozó kikötés a kötelezettség-változás irányát, annak esetleges mechanizmusát hogyan szabályozza, milyen mértékű lehet a fogyasztóra áthárított költségnövekedés, és mindezek alapján az átláthatóság (ezen belül az ellenőrizhetőség), valamint az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének megfelel-e a kikötés. Nem alkalmazhatóak ezért a régi Ptk. 209. § (5) és (6) bekezdésében írt korlátozó rendelkezések. Az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötés nem azonosítható az egyoldalú szerződésmódosítási jog gyakorlásának egyes feltételeivel (pl. az úgynevezett oklistával).

Rögzítette, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási jog mint egyoldalú hatalmasság kikötése esetén a jogosultság mellett teljes körűen szabályozni kell a jog gyakorlásának a módját, okait és feltételeit, mert a fogyasztó számára a konkrét módosítás szerződésszerűsége csak ebben az esetben ellenőrizhető. Ilyen szabályozás hiányában a felek viszonya elveszti a mellérendeltségen alapuló polgárjogi jelleget (BDT 2014.3231.)

A tisztességtelenség törvényi szabályozása kapcsán kiemelte az elsőfokú bíróság, hogy a tisztességtelenség fogalma a régi Ptk.-ban 2006. március 1. napjától kezdődően változatlan volt, az azt megelőzően hatályos régi Ptk. szabályai pedig bár szövegezésben némileg eltértek, érdemben

ugyanúgy szabályozták a tisztességtelenség fogalmát. Ennek tükrében vizsgálta azt, hogy a különböző időszakokban a felperes által alkalmazott általános szerződési feltételek, illetőleg egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltételek a fenti követelménynek megfeleltek-e. Ebből a szempontból nincs jelentősége tehát a régi Hpt. folyamatosan szigorodó szabályainak, valamint a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rend. szabályainak sem, mert ezen jogszabályi előírások az egyoldalú módosítási jognak csak egy-egy elemét rögzítették, illetőleg egy-egy elemére vonatkozó (például oklista) feltételeket határoztak meg.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a Törvény 4. §-ában foglalt feltételeknek való megfelelés minden esetben olyan jogkérdésnek minősül, amely megítéléséhez különleges szakértelem nem szükséges, illetve amennyiben bármely elv érvényesülése esetén különleges szakértelem szükségessége merülne fel, önmagában is csak azt igazolná, hogy a vizsgált szerződéses kikötés az egyértelműség és az átláthatóság elvének nem felel meg.

Kiemelte, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdése alapján csak akkor vezethetett volna sikerre a törvényi vélelem megdöntése a felperes részéről, ha valamennyi elv érvényesülését biztosítja a szerződési feltétel. Ebből következik, hogy ha csak egy elv érvényesülése is bizonyítatlan maradt, akkor a vélelem megdöntése iránti kereset alaptalan. Ebben az esetben fölösleges a többi elv érvényesülését végig vizsgálni. A bíróság ezért elsődlegesen az átláthatóság, illetőleg az ezzel szoros összefüggésben álló egyértelmű és érthető megfogalmazás elvét vizsgálta. Amennyiben ezen elveknek a szerződési feltétel nem felelt meg, akkor a többi elv vizsgálatára nem tért ki.

A Törvény 4. § (1) bekezdés a) pontjában szereplő egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének értelmezése körében az elsőfokú bíróság utalt a Törvény miniszteri indoklására, amely szerint önmagában is tisztességtelen a szerződési feltétel, ha a szerződés megkötése előtt a fogyasztónak az egyértelmű, világos és érthető szerkesztés és megszövegezés hiánya miatt nem volt tényleges lehetősége a kikötés alapos megismerésére. A szerződéskötés során a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, így az oklistában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásból eredő többletkötelezettsége keletkezésének okait, a kötelezettsége változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét is.

E körben kifejtette, hogy a kötelezettség változásának mechanizmusa körében nem valamely számszerűsített képlet megadása, hanem csak olyan eljárási rend vagy mód meghatározása várható el, amelyből következtetni lehet a változás lehetséges irányára és mértékére. Különösen akkor, amikor az oklista több tucat egyoldalú módosításra okot adó körülményt, feltételt sorol fel (amelyek többsége gyűjtőfogalom), jogos az az elvárás, hogy a fogyasztónak lehetősége legyen arra, hogy ez alapján legalább nagyságrendileg fel tudja mérni, hogy milyen mértékű is lesz majd az őt terhelő kötelezettségek változásának iránya és mértéke.

A Törvény 4. § (1) bekezdés e) pontjában szereplő átláthatóság elvének miniszteri indoklására figyelemmel megállapította az elsőfokú bíróság, hogy akkor tisztességes a kikötés az átláthatóság elvének érvényesülése szempontjából, ha a fogyasztó ellenőrizni tudja az egyoldalú szerződés-módosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását és ez alapján fel tud lépni a pénzügyi intézménnyel szemben. Kifejtette, hogy akkor átlátható formai szempontból a szabályozás, ha az a fogyasztó számára áttekinthető szerkezetben jelenik meg. A 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. a) pontja is kifejtette, hogy a több szerződés megkötése céljából előre elkészített, különböző rendeltetésű kölcsönszerződésminták gyakran utalnak a külön okiratba foglalt, másutt elhelyezett üzletszabályzatra, hirdetésre, és ilyenkor az átlagfogyasztó számára – az utaló szabályok bonyolultsága miatt – nem követhető, hogy mely általános szerződési feltételek mely kikötései vonatkoznak az általa megkötött konkrét jogügyletre. Amennyiben az általános szerződési feltételek szerkezeti kialakítása nem áttekinthető, követhetetlen, szükségtelenül bonyolult, a szerződési feltétel nem felel meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás követelményének.

A fenti elvek értelmezésére vonatkozóan az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy az Európai Unió Bírósága a C-26/13. számú ítéletében (Kásler-ügy) nem csak az írta elő követelményként, hogy a fogyasztó egyértelműen és érthetően megfogalmazott kritériumok alapján előre láthassa a díjak esetleges módosítását, hanem annak is jelentősége van, hogy az átláthatóságnak az Irányelv szerinti követelményét kiterjesztő módon kell értelmezni. Azaz nem korlátozható kizárólag a szerződési feltételek alaki és nyelvtani szempontból történő érthetőségére.

Az elsőfokú bíróság az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének érvényesülése körében nem osztotta a felperes azon álláspontját, amely szerint azzal, ha az általa alkalmazott általános szerződési feltételek az egyoldalú módosításra okot adó körülmények „változásának tendenciája mértékében” tette lehetővé a költség, díj vagy kamat emelését, a ténylegesség és arányosság elve előre látható és ellenőrizhető módon érvényesült. Az elsőfokú bíróság álláspontja ezzel szemben az volt, hogy a „körülmények változása tendenciájának mértékében” vagy az „alapos elemzése” általános megfogalmazások nem felelnek meg sem az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének, sem az átláthatóság elvének. A körülmények változásának tendenciája ugyanis értelmezhetetlen több feltétel egy időpontban, időszakban történő változása esetén. Két vagy több körülmény esetén, ha ezek egyidejűleg változnak, de a változás tendenciája ellentétes, a változások tendenciája önmagában semmit mondó kikötéssé válik, hiszen a tendencia egyidejűleg a növekedés és csökkenés irányában hat és a mérték sem modellezhető. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint ebben az esetben kell lennie egy olyan eljárási rendnek vagy mechanizmusnak, ami alapján a bank értékeli, hogy az ellentétes tendenciájú és különböző mértékű változásokat hogyan veszi figyelembe, például a kamat mértékének egyoldalú módosítása során. Az olyan megfogalmazás, mely szerint az „oklistában meghatározott feltételek és körülmények változása együttes hatásainak vizsgálata” és a „változásoknak a kamat-, díj- és költségelemekre tényleges kihatással bíró ok-okozati összefüggések fennállásának alapos elemzése” alapján dönt a bank a kamat-, díj- vagy költségelem egyoldalú módosításáról, szintén a fenti indokok miatt nem felel meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének és az átláthatóság követelményének. Önmagában a hatásvizsgálat és az alapos elemzés kikötése semmilyen eligazítást nem ad arra nézve, hogy vajon azok milyen szempontrendszer szerint történnek.

Megállapította továbbá az elsőfokú bíróság, hogy nem felel meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének az addicionális költségekről szóló rendelkezés, mely szerint ha a banknál különböző okok miatt addicionális költségek merülnek fel vagy a bank és az ügyfél között létrejövő szerződés megkötésénél, illetőleg szerződésből eredő kötelezettség vállalásával, fenntartásával vagy teljesítésével összefüggésben, vagy a szerződés szerinti szolgáltatás nyújtásával és/vagy fenntartásával kapcsolatos költségei megnövekednek, úgy ezt az összeget időről időre felszámíthatja az ügyfél terhére. Önmagában annak a kikötése, hogy a bank csak a nála is felmerülő költségek megfizetését fogja áthárítani az ügyfélre, az átláthatóság, az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvét nem elégíti ki, csak a ténylegesség elvének érvényre juttatását rögzíti.

Az ügyfél kötelezettsége mértékének változása, az, hogy például egy jegybanki rendelkezés milyen költségnövekedést fog okozni egy banknál, nem állapítható meg és ez alapján az sem ellenőrizhető, hogy a banknál történő költségnövekedés valóban a szimmetria, az objektivitás elveinek megfelelő-e, tehát olyan költségnövekedés történt a bank részéről, ami ezen elveknek megfelelően áthárítható a fogyasztóra. Amennyiben egyes elemek az addicionális költségek csökkentését, illetőleg a szerződéskötéssel kapcsolatos költségek csökkentését teszik lehetővé, úgy semmilyen eligazítást nem ad a szerződés arra nézve, hogy ebben az esetben az esetleges több ok ellentétes irányú és mértékű változása esetén a költségnövekedés milyen módon hárítható át a fogyasztóra.

Kifejtette az elsőfokú bíróság, hogy nem az a feladata a kereset elbírálásakor, hogy meghatározza, milyen szerződési feltétel felelt volna meg a tisztességesség követelményének kidolgozva ezzel a felperesi oklistához igazodó szempontrendszert, eljárási mechanizmust. Ezzel szemben a

bíróságnak az a feladata, hogy eldöntse, a felperes által megjelölt és alkalmazott szerződési feltételek tisztességesek-e. Nem osztotta az elsőfokú bíróság azt a felperesi álláspontot, hogy a bíróságok sem tudtak megfelelő szempontrendszert megjelölni, illetőleg pontos elvárás megfogalmazni a kikötésekkel kapcsolatban. Ez azért nem történt meg, mert jelen perben ez nem a bíróság feladata.

Az, hogy ez a szempontrendszer vagy eljárási mód vagy mechanizmus esetleg bonyolult, csakis annak tudható be, hogy a bank szerteágazó, összetett gyűjtőfogalmak tucatjait jelölte meg a módosítás okaiként. Azzal, hogy a felperes a pénz-, a tőke-, és az ingatlanpiac számba vehetetlen szegmensét az egyoldalú módosítási joga körébe vonta, maga bonyolította el annyira a szerződési kikötéseit, hogy ezzel már valóban rendkívül bonyolulttá vált az egyoldalú módosítási jog gyakorlásának mechanizmusát megalkotnia.

Megállapította azt is az elsőfokú bíróság, hogy az átláthatóság követelményét sérti, hogy az okok rendszere nem átlátható, mert szerkezetileg széttagoltan, részben az egyedi szerződésben, részben az ÁÜF-ben szerepelnek oly módon, hogy egymással az ok-listák nem is adekvátak

Az A/IV/1-Á/IV/4, B/IV/1-B/IV/5 és C/IV/1. petitumok kapcsán az egyedi szerződések még csak utalásszerűen sem tartalmaznak rendelkezést arra, hogy az egyoldalú módosításra egyebekben az ÁÜF rendelkezései az irányadóak.

A C/IV/3., D/IV/2. és D/IV/2/A. kereseti kérelmek kapcsán a több okiratba történő szerkesztés azért is áttekinthetetlen, mert az ÁÜF semmilyen utalást nem tartalmaz arról, hogy egyoldalú módosításra vonatkozó rendelkezéseket a másik dokumentum is tartalmaz.

Bizonyos petitumok esetén az ÁÜF kondíciós lista egyoldalú módosítására vonatkozó feltétele még csak ok-listát sem tartalmaz arról, hogy felperes milyen okok és feltételek esetén módosíthat egyoldalúan.

Kiemelte az elsőfokú bíróság, hogy a felperes által alkalmazott árazási elvek, valamint a különböző adóminősítési és eszközminősítési szabályzatok nem részei a fogyasztóval kötött szerződéseknek, azokat a felperes üzleti titokként kezelte. Azokat a fogyasztó nem tudta megismerni, ellenőrzésükre és számonkérésükre nem jogosult. Nem ellenőrizhető a fogyasztó részéről az sem, hogy a pénzügyi intézmény az alapos elemzést vajon hogyan, milyen szempontrendszer alapján végezte el. Nem számon kérhetőek a fogyasztó részéről a Magatartási Kódex rendelkezései sem, de a kódex nem a teljes egyoldalú módosítási jog kikötésével foglalkozik.

Az adott időszakban együttesen alkalmazott egyedi szerződéseket(blankettaszerződéseket), Általános Üzleti Feltételeket(ÁÜF) és Általános Szerződési Feltételeket (ÁSZF) az elsőfokú bíróság részletesen vizsgálva megállapította, hogy a feltételek tisztességtelenek, mert egy esetben sem feleltek meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének.

Miután a Törvény 4. § (1) bekezdésének e) pontjában rögzített átláthatóság elvének nem csak az oklista, hanem az egyoldalú szerződésmódosítási jog teljes feltételrendszere tekintetében érvényesülnie kellett, részleges érvénytelenség megállapítására nem került sor.

Az elsőfokú bíróság alapvetően valamennyi szerződéses feltételre általánosságban megállapította, hogy megfelelő és szükséges korlátok nélkül biztosítottak a felperesnek egyoldalú szerződés módosítási jogot, így váltak átláthatatlanná, ellenőrizhetetlenné, ezért egyik kikötés esetén sem tudta a felperes a törvényi vélelmet megdönteni.

A pervesztes felperest az elsőfokú bíróság a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a pernyertes alperes perköltségének megfizetésére, az alperest képviselő ügyvéd munkadíját a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003 (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (2) bekezdése alapján a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel arányosan állapította meg.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes fellebbezett. Fellebbezésében elsődlegesen azt kérte, hogy az ítéletábra az elsőfokú ítéletet változtassa meg és állapítsa meg, hogy a keresetben felsorolt

valamennyi szerződési feltétel tisztességes és érvényes. Arra az esetre, ha az elsőfokú ítéletet az ítéltábla felülbírálatra alkalmatlannak tartja, kérte, hogy helyezze hatályon kívül az elsőfokú ítéletet, és az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszéket utasítsa a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára.

Kérte továbbá, hogy az ítéltábla

– a Pp. 155/A. § (1) bekezdése alapján kezdeményezze az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását a keresetben meghatározott kérdések tisztázása érdekében,

– a Pp. 155/B. § (2) bekezdése alapján kezdeményezze a Tv. alaptörvény-ellenességének megállapítását,

és egyidejűleg a per tárgyalását függessze fel.

A másodfokú eljárásban felmerült költségei megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Hangsúlyozta, hogy a keresetében kifejtettek szerint a Törvény sérti az Európai Unió jogát. Mindezek alapján a felperes keresete elutasítását kérte, mert a Törvény egyes rendelkezései alkalmazásának tilalmára tekintettel

– a Magyar Államot perelte olyan magánjogi jogviszonyokból fakadó jog érvényesítésére, amelyekben az nem fél, ezért vele szemben jogot nem érvényesíthet, vele szemben kötelezettség nem terheli, ezért a Pp. 3. § (1) bekezdése alapján nem rendelkezik perbeli legitimációval;

– nincs olyan joga, amelynek alperessel szemben való megóvása érdekében a megállapítás szükséges lenne, a Pp. 123. §-ában foglalt feltételek nem állnak fenn;

– a perben egy olyan vélelem megdöntését kívánja elérni, amely a Törvény 4. §-ának félretétele okán nem létezik.

Amellett, hogy az elsőfokú ítéletben foglalt okfejtés tévességére hivatkozott, kiemelte, hogy az több ponton nem a keresetet bírálja el, ugyanis az Európai Központi Bankkal történő konzultációs kötelezettséggel kapcsolatos jogsértésre nem hivatkozott, ahogy az Irányelv 4. cikk (2) bekezdésének, 5. cikkének és mellékletének a sérelmére sem.

Érvelése szerint az elsőfokú ítélet részben megalapozatlanul, részben pedig – az ügy előadhatóságához való jog kapcsán – vizsgálat nélkül utasította el a Charta sérelmével kapcsolatos felperesi előadást. Az érdemi vizsgálat elmaradása folytán az elsőfokú ítélet e körben az indokolási kötelezettségének sem tett eleget.

A Fővárosi Törvényszék indokolásában rögzítettekkel ellentétben az AB határozat indokolásának [162] bekezdésében nincs hivatkozás az Egyezményre, és megalapozatlan az az állítás, mely szerint az Alkotmánybíróság az Egyezmény rendelkezéseivel összefüggésben is részletesen vizsgálta volna a felperesi előadásokat. Az AB határozatban csupán a keresetindítási határidő kapcsán található hivatkozás az Egyezményre, a Charta sérelme kapcsán hivatkozott, az ügy előadásához való jogra vonatkozóan az AB határozat még formális megállapításokat sem tartalmaz az Egyezményre vonatkozóan.

Sérelmezte, hogy az elsőfokú ítélet az Irányelvben előírt notifikációt a 80/987/EGK irányelvben rögzített tájékoztatási kötelezettséggel azonosítja tévesen.

Állította, hogy az ítéltábla csak abban az esetben nem köteles az Európai Unió Bíróságához fordulni, ha aggálymentesen, egyértelműen meg tudja állapítani, hogy a notifikációs kötelezettség megsértése a Törvény alkalmazhatóságát biztosan nem érinti, vagy ugyanilyen bizonyossággal meg tudja állapítani, hogy a Törvény érintett rendelkezései biztosan nem alkalmazhatóak. Ilyen eredményre azért nem juthat, mert az Irányelvben előírt kötelezettség szabályai jelentősen eltérnek a döntésekben már vizsgált a 80/987/EGK és a 83/189/EGK irányelvben előírt szabályoktól. Az Európai Unió Bírósága az Irányelv 8.a. cikkét soha nem értelmezte, arra az ítéltábla nem jogosult, az uniós jog tartalmának megállapítása érdekében előzetes döntéshozatalt köteles kérni az Európai Unió Bírósága 2012/C 338/01. számú Ajánlása szerint.

Felperes továbbá kérte a keresetlevélben részletesen kifejtett indokait fenntartva, hogy az ítéltábla

kezdeményezze az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. §-a alapján a Törvény alaptörvény-ellenességének megállapítását.

Hangsúlyozta, hogy ha az eljáró bíróság az alkalmazandó jogszabály alaptörvény-ellenességét észleli, nem csak jogosult, hanem köteles az Alkotmánybírósághoz fordulni. Ezt a 35/2011 (V.6.) AB határozatban az Alkotmánybíróság a törvényes bíróhoz való jogból és a törvény előtti egyenlőség elvéből következő alkotmányos követelményként rögzítette. Jelen eljárásban az eljáró bíróság jogszerűen nem állíthatja, hogy nem észlelt alaptörvény-ellenességet. Már a Kúria Gfv.VI.30.381/2014/5. számú felülvizsgálati ítéletében is úgy fogalmazott, hogy nem volt indokolatlan a felperes alkotmánybírói eljárás kezdeményezésére irányuló indítványa. Megjegyzése egyértelművé teszi, hogy alappal fogalmazhatók meg a Törvénnyel kapcsolatban alkotmányossági aggályok. Az Alkotmánybíróság 34/2014 (XI.14.) AB határozata szerint a törvény olyan különleges eljárásrendet keletkeztet, mely a jogkorlátozások halmazata folytán az eljárás egészének tisztességével összefüggésben alkotmányos kételyeket ébreszt. Az Alkotmánybíróság 34/2014 (XI.14.) AB határozatában kizárólag a deviza alapú hitelezés okozta társadalmi problémák miatt tartotta alkotmányosnak a szabályozást; a jelen per tárgyára tekintettel árfolyamkockázat fogalmilag nem merül fel, nem léteznek azok a szempontok, amelyek az Alkotmánybíróság szerint a jogkorlátozások halmazát indokolják. Mindebből az eljáró bíróság nem juthat arra a következtetésre, hogy a törvény szabályaival kapcsolatban alaptörvény-ellenesség aggálya nem merül fel, ez ugyanis azt eredményezné, hogy felülbírálja az Alaptörvény értelmezésére monopóliummal rendelkező Alkotmánybíróság jogértelmezését. Köteles tehát kezdeményezni, hogy az Alkotmánybíróság a korábitól eltérő jogviszonyok alapján is elvégezze az alkotmányossági tesztet.

Az érdemi döntés körében a felperes fenntartotta azt a jogi álláspontját, hogy a perbeli feltételek eleget tesznek mind az egyértelmű és érthető megfogalmazás, mind az átláthatóság elvének.

Hangsúlyozta, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás joga – ahogy arra a Kúria világosan rámutatott – a szerződéses szinallagma védelme. A felek az egyoldalú szerződésmódosítási jog alkalmazásával úgy képesek az előre nem látható körülmények változása ellen védekezni, hogy az eredeti egyensúly folyamatosan érvényesül.

A kikötés akkor felel meg az átláthatóság elvének, ha biztosítja, hogy a felperes a szerződésben rögzített, a szerződési feltételek szempontjából releváns körülmények változása esetén jogosult egyoldalúan módosítani a szerződést e változásoknak megfelelően, azaz olyan mértékben, amilyen mértékben a saját költségei, kockázatai megemelkedtek. Ez egyértelmű és világos a fogyasztó számára és eléri a célt is, hogy a megvalósult módosítás jogszerűsége (azaz mind az ok fennállása és megfelelőisége, mind pedig a módosítás mértéke) ellenőrizhető legyen.

Részletesen kifejtette fellebbezésében, hogy a fogyasztói kölcsönszerződések egyoldalú szerződésmódosítását lehetővé tevő kikötések tisztességtelenségének vizsgálata során a Törvény alapján vizsgálandó szempontok a magyar jogban előzmény nélküliek, az egyes elveknek semmilyen kialakult tartalma nincs, a szempontok az elsőfokú ítélet szerinti értelmezése lehetetlen eredményre és contra legem értelmezéshez vezet.

Fellebbezésében sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében azt várja el, hogy a felperes előre határozza meg, hogy a kamat, a költség és a díj egyoldalú módosítása során az egyes körülmények bekövetkezése esetén milyen eljárást fog követni, a változást milyen mértékben fogja figyelembe venni.

Kifejtette, hogy ezt nem lehet megtenni, mert

- vannak olyan változások, amelyek hatása előre nem írható le,
- több ok egymáshoz viszonyított súlya előre nem határozható meg,
- nem rögzíthető, hogy a pénzintézet milyen súllyal fogja forrásszerkezetére tekintettel figyelembe venni valamilyen körülményváltozásnak a költségeire gyakorolt hatását,
- vannak olyan szerződésmódosítási okok is, amelyeket sem a hitelező, sem a fogyasztó nem láthat

előre: pl. jogszabály-változás, jegybanki intézkedés.

Mivel pedig az egyoldalú szerződésmódosítás okainak a súlya előre nem határozható meg, csak a változás bekövetkezésekor lehet megmondani, hogy milyen hatása van a körülményváltozásnak, a pénzintézet a változáskor önállóan értékeli a változásoknak a kockázatára gyakorolt hatását: csak azt lehet a szerződéses kikötésben előre rögzíteni, hogy a változással arányos kamat-, költség-, díjáthárítás fog történni, illetve a változás tendenciájának megfelelően módosítható a szerződés. Ennél több a felperes szerint a szerződésben nem rögzíthető előre.

Állította, hogy az elsőfokú ítélet contra legem követelményt is támaszt, mely lényegében azonos a Hpt. által megkövetelt árazási elvekkkel, amelyek üzleti titkot képeznek. A Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján nem követelhető meg, hogy a szerződés az üzleti titkot képező árazási elvekkkel lényegében azonos, esetenként azoknál is részletesebb tartalmú rendelkezéseket rögzítsen. A jogalkotó nyilvánvalóan nem írhatja elő, hogy a felperes készítsen üzleti titkot képező, csak a felügyelet által megismerhető árazási elveket, ha ugyanennek rögzítését a szerződésben is megkövetelte volna. Bármely egyéb értelmezés ugyanis kizárja, hogy a Hpt. 210. §-ának az Alaptörvény 28. cikkének megfelelő értelmezés legyen adható.

Tévesnek tekintette az elsőfokú ítéletnek azt a megállapítását, amely szerint a bíróságnak nem feladata, hogy megmondja, milyen szerződési feltétel felelt volna meg a Ptk. követelményeinek. A Törvény alapján valóban az az ítélet feladata, hogy meghatározza a perbeli feltétel tisztességességét, a bíróságnak azonban ennek során olyan követelményeket kell felállítania, amelyek iránymutatásul szolgálnak a felperes és valamennyi más piaci szereplő számára, aki a perbelihez hasonló szerződéseket használ. A bíróságok eddig közzétett ítéletei alapján a piaci szereplők nem képesek az újonnan megfogalmazott követelményekhez igazítani a szerződési feltételeket, ez önmagában lehetetlenné teszi, hogy az ítélet betöltse rendeltetését, iránymutatásul szolgáljon a szerződő felek számára, hogy jogszerű szerződéseket kössenek. Álláspontja szerint ha a bíróság nem tudja pozitívan megmondani, hogy az általa támasztott követelményeknek milyen szabályozás felelne meg, akkor felmerül az a kétely, hogy a bíróság sem tudja ezt, és olyan feltételeket támaszt, amelyeknek lehetetlen megfelelni, ezért a feltétel jogellenes.

Állította, hogy a perbeli kikötésekben szabályozott egyoldalú szerződésmódosítási jog biztosította az ellenőrizhetőség követelményét. Az ellenőrizhetőséget álláspontja szerint olyan jogként kell értelmezni, amely alapján az ügyfél számadásra kérheti a bankot és amely jogát akár bírósági úton is érvényesítheti. E feltételnek a követelmények teljes mértékben eleget tettek, mert rögzítették, hogy az ügyfelek kérésére a felperes köteles magyarázatot adni a módosításról és a módosítást okiratokkal köteles igazolni.

Vitatta az elsőfokú ítéletnek azt a megállapítását, hogy az áttekinthető szerkezet követelménye sérül, ha a szabályozás több dokumentumból áll, illetve ha az oklista is több dokumentumban található. Állította, hogy az alkalmazott szerződési feltételek szerkezete megfelel az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének. A perbeli feltételek ugyanis csak néhány fő okot határoznak meg, amelyek esetén a felperes élhet az egyoldalú szerződésmódosítás jogával. A szerződés ezt követően példálózó jelleggel sorolja fel azokat a körülményeket, amelyek kihatnak ezen okokra. Ez a felsorolás csak azt a célt szolgálja, hogy a fogyasztó könnyebben megértse, melyek azok a tipikus esetek, amelyek bekövetkezése esetén a felperes jogosult a szerződés egyoldalú módosítására.

Kifejtette, hogy a szerződési feltételek szerkezete átlátható és a szokásos pénzintézeti gyakorlatnak megfelelő. Általában az egyoldalú szerződésmódosítás jogát rögzítő szerződések két dokumentumból állnak: az egyedi szerződésből (ez néhány esetben megosztásra kerül egy rövid blankettára és az ahhoz kapcsolódó ÁSZF- re) és az ÁÜF-ből.

Néhány esetben csak egy dokumentum, az ÁÜF tartalmazza a módosításra vonatkozó szabályokat, az egyedi szerződés csak egy, konkrétan a módosítás szabályaira utaló rendelkezést tartalmaz. A kondíciós lista is a szerződés részét képezi annyiban, hogy egyedileg meg nem tárgyalta mértékű kamat, díj és költség esetén a kondíciós lista tartalmazza azoknak a szerződéskötéskor irányadó

vagy később a szerződés alapján módosított aktuális mértékét, de a módosításra vonatkozó előírást nem tartalmaz. Ezért nincs alapja annak, hogy a jelen perben vizsgálat alá kerüljön. Az egyedi szerződésnek vagy az ÁÜF-nek azon rendelkezései tartalmazzák a kondíciós listában megtalálható kamat, díj és költség módosítását lehetővé tevő okokat, amelyek a kamat vagy valamely díj és költség módosításáról szólnak. Mind az egyedi szerződésben, mind az ÁÜF-ben az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő feltételek szerkezetileg elkülönülten, egy helyen, egyetlen fejezeten belül, egymást követő pontokban jelennek meg, ami az áttekinthetőséget segítette. Az ÁÜF is visszautal az egyedi szerződés rendelkezéseinek alkalmazandóságára. Iratellenes az elsőfokú ítélet megállapítása, hogy a több okiratba történő szerkesztés ezért is áttekinthetetlen, mert az ÁÜF semmilyen utalást nem tartalmaz arról, hogy egyoldalú módosításra vonatkozó rendelkezéseket a másik dokumentum is tartalmaz. A részben az egyedi szerződésben, részben az ÁÜF-ben szereplő okok egymással adekvátak, az ÁÜF rendelkezései kiegészítik az egyedi szerződés rendelkezéseit akár új ok megjelölésével, akár úgy, hogy az ÁÜF-ben felsorolt feltételek értelmezik az egyedi szerződésben megjelölt okokat.

Az ítéleti megállapítással szemben a kifogásolt fogalmak tekintetében hangsúlyozta, hogy azok azonosak a Magatartási Kódexben, a Kormányrendeletben és a felperes kikötéseiben. Az oklistában megjelölt „piaci viszonyok” is meghatározható, vizsgálható ok és annak kapcsán is megállapítható a változás és annak összefüggése az alkalmazott kamatokkal, mint a „pénzpiaci körülmények” esetén.

Kifogásolta, hogy bár az elsőfokú ítélet elismeri az okok szerinti részleges érvénytelenséget, de nem alkalmazza ezt olyan ok esetén sem, ahol a piaci viszonyokat nem tartja a Törvény által megjelölt elveknek megfelelő oknak.

A felperes hivatkozott a fellebbezésében arra is, hogy a Kormányrendelet nem csak egy jogszerű oklistát tartalmaz, hanem az azokhoz kapcsolódó releváns elvek érvényesülését is biztosította: így a tételes meghatározás, arányosság, ténylegesség és értelemszerűen az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elve is érvényesül. Ha tehát a felmondhatóság és a szimmetria elvének érvényesülését biztosította a szerződés, akkor a feltételek tisztességesek, mert a Kormányrendelet alkalmazása során szükségképpen teljesült minden olyan elv, ami az okokhoz és a módosítás mértékéhez kapcsolódik. Miután a felmondhatóság és a szimmetria elve 2009. augusztus 1-től a Hpt. rendelkezése folytán teljesült, ezen időponttól a törvényi elvek minden további szerződéses szabály hiányában teljesültek.

Hivatkozott a fellebbezésben arra is, hogy alapvetően téves az elsőfokú ítélet azon állítása, amely szerint a Törvényben rögzített elvek kivétel nélkül olyan jogkérdésnek minősülnek, amelynek megítéléséhez nem szükséges különleges szakértelem. Fenntartotta azt az álláspontját, hogy az objektivitás és a ténylegesség elve szakkérdés, és tévesnek tartotta az elsőfokú ítéletnek azt a megállapítását, hogy ha a ténylegesség és az objektivitás elvének vizsgálatához szakértő szükséges, akkor az automatikusan eredményezi az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének sérelmét.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

Fenntartotta azt az álláspontját, hogy nem képezheti előzetes döntéshozatali eljárás tárgyát az, hogy a Törvény közösségi jogba ütközik-e, azt ugyanis az EUMSZ 258-260. cikke szerint kizárólag kötelezettségzegési eljárásban vizsgálhatná az Európai Bíróság. A felperes azon várakozása pedig, hogy az általa fogyasztókkal kötött tisztességtelen kikötéseket tartalmazó szerződések jogkövetkezményei elmaradnak, nem tekinthető olyannak, ami megfelel az üzletszerű gazdasági tevékenység normál menetének. Ebből következően nem sérül az EUMSZ 6. cikk (3) bekezdésben szabályozott jogos várakozások védelmének elve és nem kizárt a Törvény rendelkezéseinek alkalmazása.

Álláspontja szerint nem alkalmazható az EUMSZ 49. cikke a letelepedés szabadságáról, mert a jelen ügyben alkalmazandó jogszabály területi hatálya a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 6. § (1) bekezdése alapján Magyarország. A Törvény alkalmazásánál nem merül fel határon átnyúló elem. Tévesnek tekintette a felperes azon érvelését, amely szerint a Törvény bármely rendelkezése

az EUMSZ 63. cikkét sértve korlátozza a tőke szabad mozgását azáltal, hogy a tőke befektetéseket kevésbé teszi vonzóvá. A felperes tevékenységének mérsékeltebb eredményessége azzal a ténnyel áll ok-okozati összefüggésben, hogy a fogyasztókkal egyedileg meg nem tárgyalta, már a megkötéskor is tisztességtelennek minősülő kikötéseket tartalmazó szerződéseket kötött a fogyasztókkal.

Fenntartotta azt az elsőfokú eljárásban kifejtett álláspontját, hogy a Charta, annak 51. cikk (1) bekezdése, valamint 52. cikk (5) bekezdése nem alkalmazható jelen eljárásban. Emellett vitatta a felperesnek azt az álláspontját, hogy a Törvény 1. § (6) bekezdésében írt értelmezési szabály sérti a Charta 17. cikkében szabályozott tulajdonjoghoz való jogot azáltal, hogy általa már elévültnek vélt követeléseket köteles bírói úton kikényszeríthető módon teljesíteni. A felperes ugyanis érvényesen nem rendelkezett a tisztességtelen szerződéses kikötések alkalmazása alapján keletkező igénnyel.

Vitatta a felperesnek azt az álláspontját is, hogy a Törvény sérti a Charta 47. cikkében szabályozott hatékony jogorvoslathoz és tisztességes eljáráshoz való jogot. Ahogy az Alkotmánybíróság kifejtette, a fogyasztókat terhelő jogérvényesítési nehézségek kiküszöbölése és a jogbiztonság követelménye miatt a jogalkotó számára elengedhetetlen volt a rövid, de nem teljesíthetetlen határidők megállapítása.

Nem értett egyet a felperes – az Irányelv 8. a. cikkének sérelméhez kapcsolódó – azon álláspontjával, miszerint az Európai Unió Bíróságának nincs kialakult ítélkezési gyakorlata, kidolgozott szempontrendszere a Bizottság tájékoztatásának elmaradása esetére, illetve hogy e kérdésben az uniós jog egyértelműen nem megállapítható. Álláspontja szerint abban az esetben, ha a tagállami jogszabály tervezetét egy kötelezően előírt egyeztetési eljárás során kell megküldeni a Bizottságnak, az egyeztetési eljárás elmaradásával megalkotott tagállami jogszabályt nem kell alkalmazni. Abban az esetben azonban, ha elfogadott jogszabályról kell tájékoztatást adni a Bizottság részére, ennek elmaradása nem eredményezi a tagállami jogszabály közjogi érvénytelenségét. Az Irányelv 8/a. cikkének szövegéből egyértelműen megállapítható, hogy a jogalkotó a már elfogadott rendelkezésekről köteles tájékoztatni a Bizottságot, a jogalkotási folyamatnak nem része ezen tájékoztatás.

Kifejtette, hogy alaptalan a felperesnek a Törvény alaptörvény-ellenességének alkotmánybírósági megállapítása iránti eljárás kezdeményezése, illetve az eljárás felfüggesztése iránti kérelme. Annak következtében, hogy az Alkotmánybíróság a Törvény jelen perrel kapcsolatos teljes normaszövegét megvizsgálta és megállapította, hogy az Alaptörvény követelményeinek a Törvény minden szempontból megfelel, további alkotmányossági vizsgálatnak nem lehet helye. A felperes fellebbezésében indítványozott alkotmánybírósági normakontroll kezdeményezésére irányuló kérelme okafogyott.

Vitatta a felperes azon érvelését, amely szerint az Alkotmánybíróság kizárólag a deviza alapú hitelezés okozta társadalmi problémák miatt tartotta alkotmányosnak a szabályozást. Az alperes álláspontja szerint a 34/2014. (XI. 14.) AB határozat 51. szakaszának második része kifejezetten igazolja, hogy a speciális szabályozást a pénzügyi intézményekkel szemben kiszolgáltatott helyzetbe kerülő, akár deviza, akár forint hitelt felvett adósok tömegeinek válsághelyzete indokolta, amely nem kizárólagosan az árfolyamkockázatból eredt.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében egyetértett az elsőfokú bíróság azon álláspontjával, hogy elegendő elsősorban az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az ellenőrizhetőséget is jelentő átláthatóság követelményének vizsgálata a kikötések tisztességtelenségének értékelése során. Fenntartotta azt az álláspontját, hogy a kikötések nem felelnek meg sem az egyértelmű és érthető megfogalmazás, sem az átláthatóság elvének.

Vitatta a felperesnek azt a fellebbezési érvelését, hogy az elsőfokú ítélet lehetetlen eredményre vezet és contra legem értelmezést eredményez. Utalt arra, hogy a felperes maga is elismeri, hogy a bíróság által elvárt mechanizmus rögzítése hiányában a fogyasztó szerződéskötéskor nem látja előre, hogy egy intézkedés milyen költségnövekedést fog hozni egy pénzügyi vállalkozásnál.

Azáltal, hogy a felperes a fellebbezésében elismeri, hogy az előreláthatóság követelményének való megfelelés bizonyos oklistában meghatározott esetekben egyáltalán nem lehetséges, világosan rámutat az ÁSZF-ek tisztességtelen mivoltára.

Egyetértett az elsőfokú ítéletben kifejtett azon állásponttal, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses kikötésekben nem volt biztosítva a fogyasztó számára az ellenőrzés lehetősége, a kikötésekben a szerződési feltételek szerkezete nem áttekinthető, és egyetértett azzal a megállapítással is, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt elveknek való megfelelés alapvetően jogkérdés. Hivatkozott arra, hogy a Kúria Gfv.30.371/2014. számú ügyben hozott ítéletében egy pénzügyi szakértő kirendelésének mellőzésével kapcsolatban mutatott rá arra, hogy a felajánlott szakértőbizonyítás nem alkalmas annak bizonyítására, hogy a felperes egyoldalú szerződés módosítására vonatkozó ÁSZF rendelkezései tisztességesek. A szakértői vélemény ugyanis nem írhatja felül az ÁSZF tételes rendelkezéseit, az pedig, hogy a szerződéses rendelkezések tisztességtelenek-e, nem szakértő kompetenciába tartozó ténykérdés, hanem a bíróság által eldönthető jogkérdés.

Felperes Pf. 4. sz. beadványában fellebbezésének indokait kiegészítve hangsúlyozta, hogy a Törvény sérti a letelepedési szabadság és a tőke szabad áramlásának elvét, továbbá a Charta által biztosított tulajdonhoz való jogot, mivel a Ptk. elévülési szabályait megváltoztatva elévült követeléseket tesz érvényesíthetővé. A Törvény tehát az uniós jogba ütközik, a felperes emiatt is kérte a Törvény 4. §-a, 6. §-a és 7-15. §-a alkalmazásának megtagadását.

A Törvény alaptörvény-ellenességét állítva hangsúlyozta, hogy téves álláspont, miszerint a kérdést a 34/2014. (XI.4.) AB határozat eldöntötte azzal, hogy az Alkotmánybíróság rámutatott, a Törvény nem tartalmaz visszaható hatályú rendelkezést. Ezzel szemben a határozatában kifejtettek szerint az Alkotmánybíróság álláspontja az volt, hogy a Törvény megváltoztatta a Ptk. elévülési szabályait, de a szabály megfelel az Alaptörvénynek. Erre a tényre az ítéletábrának a Törvény Európa Unió jogába ütközésére vonatkozó kérelem vizsgálata során figyelemmel kell lennie.

Kifejtette, hogy még ha helytálló is lenne a keresetlevélben részletesen cáfolt értelmezés, miszerint a felperes anyagi helyzete azért vált terhesebbé, mert a szerződés tisztességtelen szerződési feltételeit nem érvényesítheti, a felperes helyzetét nem ez, hanem az teszi valóban terhesebbé, hogy a már elévült követelések a fogyasztók részéről érvényesíthetővé válnak.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság eljárása során nem vétett az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértést. Alaptalanul hivatkozott a felperes arra, hogy az elsőfokú ítélet nem felel meg a Pp. 221. § (1) bekezdés rendelkezéseinek, mert indokolása nem tartalmazza, hogy a bíróság milyen alapon vetette el a fél jogértelmezését, nem reflektál a felperes álláspontjára. Az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének teljes mértékben eleget tett, mert az érdemi döntés szempontjából releváns jogi érvekre kitért. Az nem feladata a bíróságnak, hogy a felek valamennyi jogi felvetésére reagáljon.

Az elsőfokú bíróság a Charta megsértését állító felperesi hivatkozásra vonatkozó álláspontját egyébként kifejtette (elsőfokú ítélet: 135-137. oldal első bekezdéséig). Az elsőfokú ítéletben ebben a körben csupán egy elírás történt: a 34/2014.(XI.14.) AB határozat indokolásának 162. pontjára hivatkozott, holott helyesen az idézett rész az indokolás 158. és 160. pontjában szerepel. Az elírás azonban nem jelenti, hogy a felvetett problémára ne reagált volna.

Tévesen hivatkozik a fellebbezés arra is, hogy az elsőfokú ítélet megállapításával szemben a 34/2014.(XI.14.) AB határozat az ügy előadásához való jogra még formális megállapításokat sem tartalmaz az Egyezményre utalva. Az AB határozat ugyanis az indokolása 170. és 172. bekezdésében az ügy előadásához való jog sérelmének elbírálása során utal az Egyezményre.

Mellőzi ugyanakkor az ítéletábrát az elsőfokú ítélet indokolásának 4/D, valamint 4/G pontját. Az Európai Központi Bankkal történő konzultációs kötelezettség megsértésre, valamint az Irányelv

4.cikk (2) bekezdésének, 5. cikkének és mellékletének sérelmére ugyanis az elsőfokú bíróság indokolásában anélkül tért ki, hogy keresetében a felperes arra külön hivatkozott volna (Pp. 3. § (1) bekezdés). Emiatt azonban a tárgyalás megismétlése vagy kiegészítése nem szükséges. Nincs tehát indoka a másodlagos fellebbezési kérelem teljesítésének, a Pp. 252. § (2) és (3) bekezdése szerinti döntés meghozatalának.

Nem osztja az ítéletábra a felperes azon fellebbezési érvelését, hogy az ítéletábra köteles az Európai Unió Bíróságához fordulni. Az ítéletábrának ez nem kötelezettsége, legfeljebb diszkrecionális joga. A végső soron eljáró, jogorvoslattal nem támadható döntést Magyarországon a Kúria hozza, ezért a Kúria az a fórum, amelyet az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének a kötelezettsége terhel (1/2009.(VI.24.) PK-KK közös vélemény).

Ezen túlmenően az ítéletábra álláspontja szerint a Törvény nem implementálja újra az Irányelvet, hanem annak gyakorlata alapján – a Kúria 2/2012. (XII.10.) számú PK véleménye, illetve a 2/2014. PJE jogegységi határozata figyelembe vételével – alkotott új jogszabályt.

Az Irányelv 10. cikkének (2) bekezdése értelmében: amikor a tagállamok elfogadják az Irányelvnek megfelelő rendelkezéseket, akkor ezekben hivatkozni kell az Irányelvre, vagy azokhoz hivatalos kihirdetésük alkalmával ilyen hivatkozást kell fűzni.

A Törvény nem rögzíti, hogy az Irányelvnek való megfelelést szolgálja, sőt a Törvényhez fűzött miniszteri indoklás azt tartalmazza, hogy a jogalkotó a 2/2014. Polgári jogegységi határozatban kifejtett elveket kívánta jogszabályi szintre emelni. A jogkövetkezmények levonása során figyelemmel volt az Irányelvre, valamint az Európai Unió Bírósága kapcsolódó ítélkezési gyakorlatára – köztük a C-26/13. számú Kásler-ügyben, illetve a C-618/10. számú Banco Espanol-ügyben hozott határozatokra. A Törvény tehát a Kúria jogegységi határozatában kifejtett jogértelmezést kodifikálta, melynek alapja a fenti PK vélemény és az EU Bíróság ítélkezési gyakorlata. A Törvény nem alkotott új anyagi jogi rendelkezéseket, nem módosította a tisztességtelenség mint érvénytelenségi ok fogalmát, hanem a tisztességtelenség olyan tartalmát foglalta jogszabályba, amely a Ptk.209.§-ának hatályba lépése óta létezett, és ahogyan azt kezdettől fogva értelmezni kellett (ld.RWE-ügy 58. pontja, Colson-ügy 26. pontja).

A joggyakorlat átültetése tehát arra vezethető vissza, hogy az Európai Unió Bírósága által értelmezett szabályt a Bíróság ítélete előtt keletkezett jogviszonyokra is alkalmazni kell: a közösségi jog eleve meglévő tartalmának megállapítására került sor a Kúria döntéseiben (irányelv-konform értelmezés), és ezt ültette át a Törvény.

Mindezek alapján az Irányelv 8. cikke nem került alkalmazásra.

Az EUMSZ 267.cikkének a) és b) pontja értelmében az előzetes döntéshozatal tárgya a szerződések, valamint az uniós jogi aktusok értelmezése: a nemzeti bíróság azonban akkor kezdeményezhet előzetes döntéshozatalt, ha az uniós jog értelmezésére ítélete meghozatalához van szükség. Jelen ügyben az felperes a 93/13/EGK Irányelv értelmezését látta szükségesnek, amely Irányelv egyértelműen fogyasztóvédelmi célból született.

Ezt támasztja alá a (6) preambulum bekezdés: eszerint az Irányelv az állampolgárok fogyasztóként történő megóvása érdekében született, emiatt lényeges, hogy a fogyasztási szerződésekből töröljék a tisztességtelen feltételeket. A (8) preambulum bekezdés is kiemeli a fogyasztóvédelem fontosságát, a (9) preambulum bekezdés szerint pedig a fogyasztókat meg kell védeni attól, hogy a szolgáltató visszaéljen a hatalmával. A (12) preambulum bekezdés szerint a tagállamoknak lehetősége van magasabb szintű védelem biztosítására az Irányelvnél szigorúbb rendelkezésekkel.

Az Irányelv 1. cikk (1) bekezdéséből következik, hogy az Irányelvben foglaltak egy kötelező minimumot rögzítenek, amit minden tagállam jogszabályainak tükröznie kell, ily módon közelítve a tagállamok jogi szabályozását. A 7. cikk szerint a tagállam gondoskodik arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztási szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását. A 8. cikk lényegében azonos a (12) preambulum bekezdéssel.

A fogyasztóvédelmi céllal született Irányelvnek megfelelően a Törvény a fogyasztóra kedvezőbb megoldást alkalmazott a vélelem megalkotásával, új anyagi jogszabályt azonban nem alkotott. Az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő feltételek tisztességtelenségének vélelme (és ezzel a perben a bizonyítási teher megfordítása) ugyanis eljárási megoldás, s így az Európai Unió tagállamait megillető eljárási autonómia keretein belül marad.

A felperes célja az előzetes döntéshozatal kezdeményezésével az, hogy a Törvény alkalmazását kizárja. Ez azt jelenti, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást biztosító kikötés tisztességtelenségének vélelme hiányában e feltételek mindaddig tisztességesnek minősülnek, amíg a fogyasztó egyedi perekben ezeket meg nem dönti. A felperes ily módon a fogyasztókra kedvezőtlen eredményt kíván elérni a fogyasztóvédelmi irányelv alapján, ennek értelmezését kérve. Ennek elérése érdekében úgy terjeszt elő a Törvény 8. § (4) bekezdése alapján keresetet, hogy

- egyrészt kéri a perbe hozott feltételek érvényességének kimondását;
- másrészt saját keresete jogszabályi alapjának fenn nem állására hivatkozik, amikor a Törvény alkalmazása kizárásának szükségességére és a vélelem hiányára utal.

A felperes tehát a Törvény rendelkezése alapján – a per uraként – olyan keresetet terjesztett elő, amelynek elutasítását kéri (lásd felperesi fellebbezés „Bevezetés és kérelem” 2. pontja), holott érdemi védekezés előterjesztésére a perben kizárólag az alperes jogosult (Pp. 139. §.). A felperes perbeli jogait azok rendeltetésével ellentétes célra gyakorolja: e rendeltetésellenes joggyakorlás pedig a bíróság által a Pp. 8. § (1) bekezdésére is figyelemmel nem támogatható.

Az Irányelv célja az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötés estén is az, hogy a fogyasztók megfelelő védelemben részesüljenek. Az Irányelv eleve nem adhat alapot arra, hogy a fogyasztók védelmében megalkotott nemzeti jogszabály alkalmazását a bíróság az Irányelvre hivatkozással mellőzze. Az ítéletábra nem kíván a fogyasztóvédelmi Irányelvre hivatkozva előzetes döntéshozatalt kérni, és ennek keretében olyan kérdést feltenni az Európai Unió Bíróságának, amely a fogyasztók hátrányára szolgál.

Nincs tehát olyan közösségi jogot érintő jogalkalmazási kérdés, amelyre a Fővárosi Ítéletábra választ szeretne kapni.

Oszlja az ítéletábra az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját is, hogy az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése szükségtelen, ezért maga sem fordult az Alkotmánybírósághoz. Elutasító döntését az alábbiakkal indokolja.

A jelen perrel érintett kérdéskörökben született két alkotmánybírósági határozat: a 34/2014. (XI.14.) és a 2/2015. (II.2.) AB határozat minden, a felperes által felvetett kérdésre választ ad, ezért az Alkotmánybírósághoz fordulás okafogyott.

Ezen túlmenően az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 64. § f) pontja szerint az Alkotmánybíróság visszautasítja az indítványt, ha részéről már ítélt dologra vonatkozik. A 31. § (1) bekezdés értelmében, ha a bírói kezdeményezés alapján az alkalmazott jogszabály Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre hivatkozással – ha a körülmények alapvetően nem változtak meg – nincs helye az Alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló bírói kezdeményezésnek.

A felperes a kivétel alkalmazása érdekében arra hivatkozott, hogy a 34/2014. (XI.14.) AB határozat 51. pontja szerint csak azért nem okoznak alaptörvény-ellenességet a Törvény rendelkezései, mert az Alkotmánybíróság a deviza alapú hitelezéssel okozott társadalmi problémákra tekintettel látta indokoltnak a szabályozást. A felperes azonban a szövegkörnyezetből kiemelve úgy idézi az indokolás szövegét, hogy annak más értelme lett, mint ami az Alkotmánybíróság határozatából kiderül.

Az (51) bekezdés ténylegesen így szól: „... a konkrét ügygel összefüggésben nem hagyhatók figyelmen kívül a deviza alapú kölcsönszerződések százezreinek súlyos és elhúzódó társadalmi,

gazdasági következményei sem. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdésére tekintettel abból indult ki, hogy a Nemzeti Hitvallás szerint „Valljuk az elesettek és a szegények megsegítésének kötelességét.” A demokratikus jogállam ilyen kötelessége az M) cikk (2) bekezdése alapján az, hogy fellépjen a tisztességtelen versennyel, az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben és védje a fogyasztók jogait. Ha a gyengébb felek tömegeinek súlyos válsághelyzete folytán az alapvető jogaik kerülnek veszélybe, ezek védelme az állam (és minden hatalmi ág) – jogállamiságból és jogbiztonságból is eredő – elsőrendű kötelessége (Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés). Az állam ilyen jellegű „beavatkozása” hiányában ugyanis a kiszolgáltatott helyzetben lévő adósok alapjogainak, végső soron emberi méltósághoz való joguknak a sérelme visszafordíthatatlanul bekövetkezne. A bíróságoknak az Alaptörvény 28. cikke alapján a vizsgált Törvény hiányában is így kellett volna értelmezniük a jogszabályokat.”

Fentiekből megállapítható, hogy az Alkotmánybíróság részéről csak az egyik figyelembe vett körülmény volt a deviza alapú hitelezéssel okozott társadalmi problémák kezelése, de a lényeges a fogyasztóvédelmi szempont és az emberi méltóság sérelmének megakadályozása volt. Ezek pedig kétség kívül a jelen ügyben tárgyalt jogviszonyokra is vonatkoznak. Mindezekre figyelemmel nincsenek olyan eltérő jogviszonyok, amelyek indokolnák az ismételt Alkotmánybírósághoz fordulást.

Emellett megjegyzi az ítélet, hogy a 2/2015. (II.2.) AB határozat indokolása egyáltalán nem tartalmaz utalást arra, hogy az adott döntés meghozatalára kifejezetten csak a deviza alapú hitelezéssel okozott társadalmi problémákra figyelemmel került volna sor.

Alaptalanul hivatkozott a felperes arra is, hogy a Törvény félretétele azért sem mellőzhető, mert az az elévült követeléseket újra érvényesíthetővé teszi, ezért az uniós jogba ütközik és Alaptörvény-ellenes.

A Tv. 11. § (1) bekezdése értelmében a bíróság az eljárásban kizárólag azt vizsgálja, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés a 4. § (1) bekezdése szerint tisztességes-e, és a döntését a 11. § (2) bekezdésében foglalt keretek, valamint a kereseti kérelem és ellenkérelem korlátai között (Pp. 215. §) kell meghoznia. Az egyes szerződésekből fakadó követelések bírósági úton való érvényesíthetősége nem tartozik a különleges eljárás szabályozott per tárgyához. Az elévülésre való hivatkozással a kötelezett az igényérvényesítés lehetőségét megszünteti. A jelen perben indított megállapítás iránti kereset elbírálásával azonban nem az igény állapotába jutott követelések bírósági úton történő érvényesíthetőségéről, hanem a per tárgyává tett általános szerződési feltételek tisztességességéről, illetőleg tisztességtelenségéről kell döntenet. Ebből pedig az következik, hogy az ítélet a Törvény alkalmazását az uniós jog elsőbbsége alapján nem mellőzheti, illetve a Törvény elévülésre vonatkozó szabályai alapján sem fordulhat az Európai Unió Bíróságához, hiszen ítélete meghozatalához nincs szükség – e körben sem – az uniós jog értelmezésére. Mivel pedig a jelen ügy elbírálásához nem kell a Törvény elévüléssel kapcsolatos szabályait alkalmazni, az Alkotmánybírósághoz fordulás feltételei – ez okból – sem állnak fenn (Abtv. 25. § (1) bek.).

A Fővárosi Ítélet mindezek után a keresetet érdemben vizsgálta.

A per tárgyává tett szerződéses kikötések érvényességének elbírálása során az elsőfokú bíróság a döntéshez szükséges tényállást helyesen állapította meg, a jogvita eldöntése szempontjából jelentős jogi érveléseket elbírálta és helyes jogi álláspontot elfoglalva hozta meg döntését. A helyes indokokat az ítélet nem ismétli meg, de a fellebbezésre tekintettel az elsőfokú ítélet indokolását az alábbiak szerint egészíti ki, illetve pontosítja.

A pénzügyi intézmény részéről a fogyasztó számára kölcsön nyújtása olyan tartós jogviszonyt hoz létre, amelynek ideje alatt a körülmények változása folytán mindkét félnek különböző kockázatokkal kell számolnia. A fogyasztó döntése, hogy a pénzügyi szolgáltatók által kínált kölcsönfajták közül melyiket választja, a kockázatok felmérésén alapul. A kiválasztott szerződésnek

– sőt már az ajánlatnak is – ezért tartalmaznia kell, hogy a pénzügyi intézmény költségeire ténylegesen hatást gyakorló ok felmerülése esetén egy adott kockázat a pénzügyi intézmény és az adós között hogyan oszlik meg.

Az Irányelv 5. cikkével kapcsolatban az Európai Unió Bírósága már kimondta, hogy a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír az, hogy a szerződéskötést megelőzően a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit megismerhesse. Többek között ezen ismeretek alapján dönti el a fogyasztó, hogy az előzetesen megállapított feltételeknek elkötelezi-e magát (RWE Vertrieb ítélet 44. pontja). A döntés azonban csak akkor lehet kellően körültekintő, ha a feltételekről való tájékoztatás megfelel a Törvény 4. § (1) bekezdés a.) e.) pontjában foglalt követelményeknek.

Az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság követelményének való megfelelés teszi lehetővé, hogy a fogyasztó már a szerződéskötés előtt, illetőleg annak során alaposan megismerhesse a szerződéses kötelezettségei terjedelmét, jövőbeni változásának okait és mértékét, továbbá felmérhesse, milyen módon kerül sor a kötelezettségei megváltozására, és a változás okai és mértéke ellenőrzésére miként lesz lehetősége.

Egyértelműen állást foglal az az Európai Unió Bírósága a C-26/13. számú ügyben hozott ítéletében arról, hogy az adott kikötés tartalmához kapcsolódó mechanizmust, annak konkrét működését és a többi feltételben írt mechanizmussal való viszonyát a szerződésnek átlátható jelleggel kell feltüntetnie, hogy annak alapján módjában álljon a fogyasztónak egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket.

A kikötés tisztességtelensége nem attól függ, hogy a feltétel kidolgozójának mi volt a szándéka, utóbb szerződéses partnereivel milyen gyakorlatot követ, alkalmazza-e ténylegesen a kikötést. Jelentősége annak van, fennáll-e az elvi lehetősége, hogy a feltétel bármikor a fogyasztót hátrányos helyzetbe hozza. Megjegyzi az ítélőtábla, hogy kizárt a szerződéses kikötés változtatására való jog olyan értelmezése, amely szerint az a pénzügyi intézmény számára a bíróság, illetve a jogalkotó szerződésmódosítási jogát helyettesítő jogosultságot biztosít. Szerződéses jogviszonyban nyilvánvalóan megengedhetetlen, hogy a mellérendeltségben álló felek egyike korlátok nélkül gyakorolhasson valamely kivételes – a régi Hpt. 210. § (3) bekezdésén nyugvó – egyoldalú hatalmasságot úgy, hogy a másik szerződő fél számára az egyoldalú szerződésmódosítási jog számonkérése, ellenőrzése nem biztosított.

A szerződéskötéskor nem ismert, nem is várható feltétel bekövetkezésének következményét egyik szerződő fél sem vonhatja le egyedül. Ha a felperes a szerződéses kikötés egyoldalú megváltoztatásának lehetőségét úgy kívánta megfogalmazni, hogy abba beletartozzanak szerződéskötéskor nem ismert, nem várható feltételek is, úgy a megfogalmazás nem felel meg a világosság és érthetőség követelményének.

A jogszabályváltozás és a jegybanki rendelkezés önmagában véve – ha közvetlenül megváltoztatja a kamat, díj, költség mértékét – nem a pénzügyi szolgáltató egyoldalú szerződés-módosítása, ezért a pénzügyi intézmény az ennek megfelelő változást érvényesítheti. Jelen perben azonban a felperes olyan szerződéses kikötés érvényességének a megállapítását kéri, amelyben a jogszabályváltozás és a jegybanki rendelkezés ténye csak az oklista egyik elemének minősül, ezért ezeknek az egyértelmű megfogalmazása nem teszi a feltételrendszer átláthatóvá.

Különösen igaz ez akkor, ha a legtöbb kikötés nagyon általános: „A pénzügyi szolgáltató a kamat, díj, költség megváltoztatásáról a körülmények és az okozati összefüggés alapos elemzése alapján dönt.” A hasonló kitételekre figyelemmel helyes az elsőfokú bíróság ítéletének az a megállapítása, hogy az ilyen meghatározás semmilyen előreláthatóságot nem biztosít a fogyasztónak.

A felperes fellebbezésében (39-40. pont) részletezte, hogy lehetetlen előre meghatározni, hogy a kamat, költség és díj egyoldalú módosítása során az egyes körülmények bekövetkezése esetén milyen eljárást fog követni, a változást milyen mértékben fogja figyelembe venni.

Maga hangsúlyozta felperes, hogy előre nem, csak a változás bekövetkezésekor értékeli a változásoknak a kockázatára gyakorolt hatását: csak azt lehet a szerződéses kikötésben előre rögzíteni, hogy a változással arányos kamat-, költség-, díjánhárítás fog történni, illetve a változás tendenciájának megfelelően módosítható a szerződés. Ennél több a felperes szerint a szerződésben nem rögzíthető előre. A felperes szerint az világos a fogyasztó számára, hogy a pénzügyi kockázatának emelkedésével a kamatok is emelkednek; ennyi elegendő a fogyasztó védelme szempontjából. Eszerint a felperes maga is elismeri, hogy nem volt képes a Törvény 4. § (1) bekezdés a.) és e.) pontjaiban foglalt követelményeknek eleget tenni, mert lehetetlen a kötelezettség-változás mechanizmusát rögzíteni.

Utalt arra, hogy ugyanilyen követelményeket támaszt a Hpt. az árazási elvekkel szemben – ebben is rögzíteni kell, hogy a hitelező milyen eljárás mentén, hogyan fogja módosítani a fogyasztói szerződést –, de ezek üzleti titkot képeznek (fellebbezés 44. és 45. pontja).

Álláspontja szerint nem követelhető meg, hogy a szerződés az üzleti titkot képező árazási elvekkel lényegében azonos, esetenként azoknál is részletesebb tartalmú rendelkezéseket rögzítsen. A jogalkotó ugyanis nyilvánvalóan nem írhatja elő, hogy a felperes készítsen üzleti titkot képező, csak a Felügyelet által megismerhető árazási elveket, ha ugyanennek a rögzítését a szerződésben is megkövetelte volna. Azokat a feltételeket, amelyeket az árazási elvekben kell rögzíteni, a felperes és a fogyasztók közötti szerződésnek nem kell tartalmaznia.

Ebből az a következtetés adódik, hogy a felperesi pénzügyi ügy ugyanúgy képes lenne megfogalmazni átláthatóan az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét biztosító általános szerződési feltételeit, mint az árazási elvekben, de ezt nem teszi meg, mert nem kívánja a fogyasztók tudomására hozni a ténylegesen követett eljárását. A fogyasztói érdek, a gazdasági következmények előre látása azonban ugyanolyan fontos, mint a pénzügyi szolgáltató érdeke tekintetben, hogy a körülmények változására fel tudjon készülni. Mint ahogy a Bíróság a C-92/11 számú ítéletének 53. pontjában kimondta: a szolgáltató ahhoz fűződő jogos érdeke, hogy a körülmények megváltozása esetére felkészüljön, megfelel a fogyasztó ugyanolyan jogos érdekének, hogy egyrészt előre láthassa azt, hogy egy meghatározott változás vele szemben milyen következményekkel jár a jövőre nézve, másrészt pedig, hogy olyan ismeretekkel rendelkezzen, amelyek lehetővé teszik számára, hogy az új helyzetének leginkább megfelelő módon reagáljon (RWE-ügy).

Az egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége jogszabály által biztosított jog, de nem kötelezettség. Ennek szerződésbeli kikötése nem kötelező, a pénzügyi ügy maga döntheti el, hogy él-e vele vagy sem. Ha azonban él, meg kell találnia a módját annak, hogy kikötéseit tisztességesen alakítsa ki, ellenkező esetben a következményeket viselnie kell.

A korábbiakban kifejtettek alapján téves az a felperesi álláspont, hogy az Irányelv, illetve az EU Bíróság gyakorlata csak annyit követel meg, hogy a fogyasztó a szerződéskötéskor tudhassa, hogy módosulnak a terhei, illetve láthassa a gazdasági következményeket; azt, hogy a banki kockázattal együtt nőnek a terhei. Téves az arra való felperesi utalás is, hogy ez az általános megfogalmazás a fogyasztó védelme szempontjából elégséges, mert az a lényeg, hogy a szinallagma védelme legyen biztosított.

A túl általánosan megfogalmazott szerződési feltételekből az következik, hogy a pénzügyi szolgáltató döntheti el, hogy az eredeti szerződéses egyensúlyt miként fogja biztosítani: ez önkényes, a jogok és kötelezettségek egyensúlyának a fogyasztó hátrányára történő megbomlására ad lehetőséget. A fogyasztó ilyenkor nem tudja a szerződés alapján ellenőrizni a módosítás jogszerűségét.

Annak igazolását, hogy valóban az eredeti egyensúlynak megfelelő helyzetet hozott-e létre a pénzügyi szolgáltató az egyoldalú szerződésmódosítással, a felperes szerint a fogyasztónak kellene kérnie. Ez egyértelműen hátrányosabb a fogyasztóra, mintha már a szerződésből előre látná a

változtatás okait, illetve azokra figyelemmel annak módját, mechanizmusát, lehetséges mértékét. Minden egyes kamat-, költség- és díjmelésnél igazolást kérni a pénzügyi intézménytől olyan többleteljárás, amely egy átlagfogyasztótól nem várható el.

Különösen igaz ez arra figyelemmel, hogy a Törvény által kodifikált uniós joggyakorlat a fogyasztóvédelem körében abból indul ki, hogy az Irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest eleve hátrányos helyzetben van mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig információs szintje tekintetében (C-26/13. számú, Kásler-ügy 39. pontja).

Az elsőfokú bíróság ítéletében helyesen rögzítette azt az elvárást, amit az uniós jog is megfogalmaz, továbbá a Kúria jogegységi határozatában, és ennek megfelelően a jogalkotó a Törvényben elfogadott. Eszerint az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve tartalmilag azt a követelményt jelenti, hogy a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettséget, az oklistában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező változásokból eredő többletkötelezettségek indokait, az emiatt bekövetkező kamat-, költség- és díjváltoztatás mechanizmusát és annak lehetséges mértékét is.

A kötelezettségváltozás lehetséges mértékének felmérése csak akkor teljesülhet, ha a fogyasztó az előre megjelölt körülmény-változások lehetséges gazdasági következményeivel már a szerződéskötéskor tisztában van. Az átláthatóság pedig akkor teljesül, ha az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés jogszerű alkalmazását a fogyasztó a szerződés alapján ellenőrizni tudja: az elvek érvényesülését ugyanis magának a szerződésnek kell garantálnia.

A felperes fellebbezésében vitatta, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást biztosító szerződési feltételei a szerkezetük miatt nem érthetőek, nem világosak.

Az elsőfokú bíróság ezzel szemben helyesen utalt arra, hogy a feltételrendszer egésze nehezen követhető. Valóban nem kell feltétlenül egy dokumentumban lennie a kikötéseknek, több okirat alkalmazása önmagában még nem jelenti a feltétel tisztességtelenségét. Több dokumentum alkalmazása esetén azonban egyértelműnek és jól követhetőnek kell lennie az alkalmazott feltételek rendszerének.

Jelen esetben az egyes dokumentumokban eltérő oklisták szerepeltek, a felperes sem vitatta, hogy eltérő szóhasználattal. A felperes alaptalanul hivatkozik arra, miszerint érthető a kikötés, mert az egyik dokumentum kiegészíti a másikat, illetve az eltérő megfogalmazás esetenként hasonló tartalmat takar. Az iratok alapján megállapítható volt, hogy ténylegesen eltérő oklisták vannak az egyes dokumentumokban, és az azokban használt fogalomrendszer egymással nem adekvát. A fogyasztó felé az oklistát a felsorolt körülmények inkább részletezik, bonyolítják és nem a könnyebb megértést segítik.

Egy átlagfogyasztótól nem várható el a különböző dokumentumok összevetése, következtetések levonása útján azok értelmezése, különös figyelemmel az Irányelv (20) preambulum bekezdésére, amely szerint a szerződéseket egyszerű, érthető nyelven kell megfogalmazni.

A fogyasztótól nem várható el az sem, hogy az egyedi szerződéshez kapcsolható dokumentumok hosszas értelmezése alapján tájékozódjon fizetési kötelezettségeiről, illetve annak lehetséges változásairól. A fogyasztó részére adott szerződésbeli tájékoztatásnak egyértelműnek, világosnak kell lennie. Kitűnik ez az értelmezési probléma önmagában a fellebbezésben kifejtettekben is, miszerint a dokumentumok viszonyrendszeréből következik, hogy az egyedi szerződés és az Általános Üzletszabályzat rendelkezési határozzák meg, milyen okból lehetséges a kondíciós listában szereplő kamat, költség, díj módosítása, tehát az oklista vonatkozásában ezek a szabályok töltik meg a kondíciós listát tartalommal. A dokumentumok viszonyrendszerének ilyen értelmezése azonban egy átlagfogyasztótól nem várható el.

Teljes mértékben egyetért az ítéletábra az elsőfokú bíróság azon kifejtett álláspontjával, hogy az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének sérelme miatt egyik

szerződéses kikötés esetében sem volt eredményes a törvényi vélelem megdöntése. Az elsőfokú bíróság egyebekben helyes indokaira az ítéletábra – azok ismétlése helyett – csak utal.

A felperes hivatkozott a fellebbezésében arra is, hogy a Kormányrendelet nem csak egy jogszerű oklistát tartalmaz, hanem az azokhoz kapcsolódó releváns elvek érvényesülését is biztosította: így pl. felmondhatóság elve, szimmetria elve, sőt az egyértelmű, érthető megfogalmazás és átláthatóság követelménye is érvényesül.

Ezzel szemben tény, hogy a pénzügyi intézmény egyoldalú szerződésmódosításának lehetnek alapos – akár jogszabályban rögzített – okai, ez azonban nem jelenti, hogy az ilyen kikötés nem minősülhet egyéb okból tisztességtelennek. Az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó Általános Szerződési Feltételnek ugyanis csak egyik eleme az oklista, a törvényben rögzített elveknek való megfeleléshez – egyebek mellett – az is szükséges, hogy a fogyasztó kötelezettségeinek terjedelme, ezek megváltoztatásának mechanizmusa, valamint lehetséges mértéke a felek megállapodásával szabályozott legyen. A Kormányrendelet keretjogszabály, amely alapján a pénzügyi szolgáltatóknak kell megalkotniuk a fogyasztóvédelmi szempontoknak is megfelelő ÁSZF-eket. Fogyasztói kölcsönszerződéseknél az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötés alatt ugyanis nem csak a tételes oklistát kell érteni, hanem az egyoldalú szerződésmódosítást biztosító teljes feltételrendszert. Ez következik abból is, hogy a Törvény szerint a kikötés egészének tisztességtelensége vélelmezett, és a pénzügyi intézménynek a kikötés egésze tekintetében kell bizonyítania, hogy az tisztességes.

A Törvény 8. § (4) bekezdéséből, a 11. § (3) bekezdéséből és az ezek szerint alkalmazandó 4. § (1) bekezdéséből következik, hogy jelen perben a kikötés részleges érvénytelenségéről szóló döntés nem hozható. A per tárgya ugyanis az egyoldalú szerződésmódosítást biztosító kikötésre mint feltételrendszerre vonatkozó vélelem megdöntése. A törvényi vélelem az egész szerződési feltételre vonatkozik, ezért irreleváns, ha az oklista vagy annak bármely része megfelel a tételes meghatározás elvének vagy esetleg más követelményeknek is, ha a kikötés egésze nem érthető, nem világos, illetve nem átlátható. Ez utóbbi esetekben keresetnek helyt adó döntés nem születet.

A felperes keresetéhez szakvéleményt mellékel az objektivitás és ténylegesség elve megvalósulásának bizonyítására, mert álláspontja szerint e két elv fennállásának bizonyítása szakkérdés.

Az ítéletábra álláspontja szerint közömbös a szakvélemény becsatolása, mert az objektivitás és ténylegesség elvének megvalósulását már nem szükséges vizsgálni. Valamennyi időszak és valamennyi ÁSZF vonatkozásában megállapítható ugyanis, hogy azok nem felelnek meg a világos, érthető megfogalmazás és az átláthatóság követelményének. Mivel a Törvény 11. § (2) és (3) bekezdése alapján konjunktív feltételekről van szó, bármelyik feltétel hiánya a kereset elutasítását eredményezi.

Mindezek alapján a Fővárosi Ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az indokolás kiegészítésével helybenhagyta.

A fellebbezés nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 239. §-ra figyelemmel alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdés alapján az ítéletábra a felperest kötelezte az alperes ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltségének megfizetésére. Ennek mértékét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2.§ (1) bekezdés alapján a csatolt megbízási szerződésben megjelölt összeg alapulvételével határozta meg. Ezt az összeget az IM rendelet 2. § (2) bekezdés alapján mérsékelte, mert a kikötött munkadíj a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel nem állt arányban. A költség-átalány megállapítását mellőzte, mert annak az IM rendelet 2. § (1) bekezdés b) pontjában és 4.§ (1) – (2) bekezdésében szabályozott feltételei hiányoztak.

Budapest, 2015. március 18.

Dr. Szabó Klára s.k.
a tanács elnöke

Dr. Pusztai Anita s.k.
előadó bíró

Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: